

Helse- og omsorgsdepartementet

Deres ref.:

Vår ref.:
08/73843/SUBE

Dato:
28.08.2008

Høring - Forslag til endringer av helsepersonelloven mv. for å styrke rettsstillingen til barn av pasienter

Bærum kommune viser til Forslag til endringer av helsepersonelloven mv. for å styrke rettsstillingen til barn av pasienter mottatt rett før ferien. Bærum kommune har følgende høringsuttalelse:

Bærum kommune støtter departementets forslag om å lovfeste at helsepersonell skal bidra til å ivareta barns behov når foreldre har psykisk sykdom, rusmiddelavhengighet eller alvorlig somatisk sykdom eller skade.

Forslag til presisering av lovteksten

Bærum kommune foreslår følgende endringer i de foreslåtte lov-/forskriftstekstene:

Til forslaget til ny helsepersonellov § 23 a tredje ledd: Endre fra ... "samtykke til å gjennomføre tiltak" .... til ... "samtykke til å gjennomføre tiltak, eller til at det blir gitt nødvendig informasjon slik at tiltak som kan bidra til å ivareta barnets oppfølgingsbehov blir gjennomført" ..

Til forslag til ny forskrift om pasientjournal § 8 første ledd, bokstav u): Vårt forslag er at: .. "barnets behandlingssituasjon" ... endres til ... "barnets oppvekstsituasjon" ...

Administrative konsekvenser

Bærum kommune påpeker at det må settes av ressurser til kompetanseheving av helsepersonell, da det er viktig at det utvikles en god praksis for oppfølging av barn til psykisk syke og/eller rusavhengige foreldre til barnas beste.

Det finnes mye kompetanse i Bærum kommune, som det er viktig at videreutvikles i samarbeid med Sykehuset Asker og Bærum HF og at det gjennomføres et systematisk opplegg for kompetanseheving for alle involverte parter.

Om innholdet i plikten

Kommunen må ha en planlagt virksomhet for å møte disse barna. Bærum kommune har følgende eksempler på hva helsepersonell kan bidra med for å ivareta barn av psykisk syke, rusmiddelavhengige og alvorlig somatisk syke pasienter:

Besøksadresse:
Kommunegården
Arnold Haukelandsplass 10
1304 SANDVIKA

Postadresse:
1304 Sandvika
E-post: Post@baerum.kommune.no

Org. nr: 974.55.279
Bank:
Telefon: 67 50 40 50
Faks: 67 50 45 15

1. *Psykisk helsetjeneste for barn og unge (PSBU) er et lavterskeltilbud for barn og unge hvor fokus er å styrke foreldrekompetanse og barnas mestring. Tjenesten har sin forankring i helsestasjonene og skolehelsetjenesten og består av ulike team som på forskjellige måte bidrar til å ivareta barn av psykisk syke, rusmiddelavhengige og alvorlig somatiske syke pasienter. For mer informasjon:
<https://www.baerum.kommune.no/Documents/Kommunehelse/Psykisk%20helsetjeneste%20barn%20og%20unge/PSBU.tjenestebeskrivelsen.kortversjon.ensidig.pdf>*
2. *Samarbeidsavtale mellom Sykehuset Asker og Bærum HF, Asker kommune og Psykisk helsetjeneste for barn og unge i Bærum kommune (PSBU) som sikrer ressurser og en felles forebyggende innsats overfor målgruppen barn av psykisk syke. Med fokus på å styrke barn og unges mestring og foreldres kompetanse, tilbyr denne virksomheten: Psykopedagogiske grupper for barn og unge; barnefokuserede foreldresamtaler/ konsultasjon til foreldre; familiesamtaler; konsultasjon og veiledning til samarbeidspartnere i kommunale og statlige tjenester; utvikling av tjenestetilbud; kunnskapsformidling.*
3. *Etablering av et tverrfaglig nettverk (1. og 2. linje tjenesten), helsetjenester for både barn og voksne, sosialsektoren og barnevernet) med fokus på å bedre og samordne tjenestene og samarbeidet rundt målgruppen.*
4. *Samarbeid innenfor de ulike tjenesteområdene i kommunen med tanke på læring og fornying: PSBU stiller ressurser og kunnskap til rådighet overfor Psykisk helse Ambulerende tjenester med tanke på kompetanseheving i det å samtale med psykisk syke foreldre om deres barn og egen psykisk lidelse, med utgangspunkt i metoden "La oss snakke om barna" (Tytti Solantaus, STAKES Finland) og håndbøkene "Hvordan hjelper jeg mitt barn" og "Hva er det med våre foreldre".*

Svar på departementets forespørsel om innspill

Departementet har særskilt bedt innspill på følgende områder og Bærum kommune har følgende innspill:

Informasjon hvor samtykke ikke foreligger

- Hvilken konkret informasjon vil barn ha behov for?

All informasjon må ta utgangspunkt i en kartlegging av hva barnet har erfart, blitt fortalt og eventuelt kan ha spørsmål og bekymringer om. Foreldre/andre nære foresatte vil her være vesentlige informanter i et viktig forarbeid. Dersom den ene forelderen ønsker å samarbeide, vil denne kunne være en viktig informant. Eldre barn og unge vil kunne etterspørre informasjon selv.

Barn har behov for informasjon for å forstå det som skjer rundt dem. Informasjonen som skal gis må tilpasses barnets alder. Barnet kan ha behov for å vite at foreldrene er syke, hvordan sykdommen kan arte seg (uten å formidle diagnose), hvilke behov foreldre kan ha i forhold til den aktuelle sykdom – eks. mye ro og hvile. Barn og unge trenger også informasjon som bekrefter egne opplevelser og reaksjoner/følelser i møte med uforståelige og noen ganger skremmende hendelser og reaksjoner hos den syke. Barn kan bekymre seg for at sykdommen er dødelig, at foreldrene aldri blir friske og at de selv kan bli syke, at foreldrene kan skade seg selv eller andre, at de selv eller andre i familien er skyld i foreldrenes sykdom/problemer, og at foreldrenes eventuelle

tilbaketrekning eller økt irritasjon skyldes en manglende interesse for dem. Saklig og alderstilpasset informasjon kan redusere bekymringer og hindre vonde misforståelser.

Barnet kan ha behov for å vite om innleggelse, hvilken hjelp foreldrene får og hvor, og hvilken betydning det vil ha for barnet. De vil også ha behov for å vite i hvilken grad de selv har eller ikke har mulighet for å påvirke foreldrenes sykdomsforløp. Det kan være godt for barnet å vite noe om tidsperspektivet på behandlingen, i den grad det går an å si noe om dette. Barn trenger ikke vite "alt", men bør avlastes for skyld, ansvar og unødige bekymringer.

- Hvilken konkret informasjon bør helsepersonellet eventuelt kunne gi til barn uten foreldrenes samtykke?

Barnet bør få konkret informasjon om hvor foreldre oppholder seg, tidsperspektiv og hvem som har ansvar for å ta seg av barnet i denne perioden. Dersom foreldre ikke har sykdomsinnsikt, kan det være godt for barnet å vite at det er snakk om sykdom og noe om hvordan sykdommen arter seg for å forstå hva som skjer. Barn og unge bør også her kunne gis generell informasjon om sykdommen knyttet til egne erfaringer med foreldrene, og på den måten avlastes for skyld, ansvar og unødige bekymringer. Det bør her gjøres en vurdering av hva som er til barnets beste.

- I hvilken grad kan en opplysningsplikt få negative konsekvenser for barn som pårørende?

Dersom det brukes for lite tid på å motivere og hjelpe foreldre til å samarbeide til beste for barnet, kan en opplysningsplikt få negative konsekvenser i form av økte konflikter mellom uenige foreldre, og i lojalitetskonflikter mellom barnet og den forelder som motsetter seg informasjon og annen oppfølging. Informasjon og åpenhet er i seg selv ikke tilstrekkelig for å forebygge problemutvikling hos barn. Det forebyggende potensialet ligger i åpne en dialog mellom foreldre og barn som kan skape en gjensidig forståelse som åpner for videre dialog og ivaretagelse av barna. Håpet ligger i den gode relasjonen som foreldre/foresatte kan komme til å representere gjennom gyldiggjøring og anerkjennelse av barnets opplevelser, tanker og følelser og ivaretagelse av omsorgen i hverdagen.

Informasjon gitt til barn og unge uten å sikre at viktige omsorgspersoner er involvert og delaktig, kan medføre en situasjon hvor barna og unge overlates til seg selv med informasjon som bekymrer og belaster. Informasjon bør gis sammen med omsorgspersoner som har vært med på å avgjøre hvilken informasjon som er aktuell å gi det enkelte barn.

Dersom opplysninger som formidles til barnet er tilpasset deres alder og behov, vil åpenhet i de fleste tilfeller være det beste for barnet. Det blir viktig å følge opp barnet slik at det ikke påtar seg ansvar eller skyld i forhold til foreldrenes sykdom.

- Bør det være forskjell på den informasjonen som kan gis når pasienten er samtykkekompetent og når pasienten ikke er samtykkekompetent?

Terskel for å overprøve foreldrenes ønsker når de ikke er samtykkekompetent, for eksempel ved psykose, bør være lavere enn når pasienten er samtykkekompetent.

Uansett bør helsepersonell sikre at barnet får den informasjonen som nevnt under punktet om barnets behov for konkret informasjon.

Informasjon til andre som har omsorg for barnet

- Hvilken informasjon bør en omsorgsperson ha for å kunne følge opp barnets samvær med den syke forelderen?

Informasjon må gis slik at omsorgspersonen kan forstå og møte barnets behov for samtale og ivaretagelse. Informasjonen må være tilstrekkelig slik at omsorgspersonen kan vurdere om samvær er til beste for barnet, for eksempel om forelderens psykiske tilstand er tilstrekkelig stabil for samvær. Det vil si informasjon som gjør det mulig å ivareta sitt foreldreansvar på en god nok måte. Omsorgspersonen må alltid få informasjon om hvilken informasjon barnet har fått dersom han/hun selv ikke var tilstede da barnet ble informert.

I tillegg til informasjon må omsorgspersonen få tilbud om oppfølging og hjelp slik at omsorgspersonen er trygg på at de kan ivareta barnets beste. Den syke foreldre må også tilbys oppfølging slik at barnets beste kan ivaretas og at samvær kan gjennomføres i friske perioder.

- Hvilken informasjon bør kunne gis til den som tar hånd om barnet?

Den som tar hånd om barnet skal ha den informasjon som er nødvendig i sitt møte med barnet. For eksempel skal barnets lærer / barnehagestyrer ha nok informasjon til å forstå barnets situasjon og ivareta barnets beste i den rollen de har.

- Hvilke unntak bør oppstilles fra en eventuell hovedregel om at pasientens oppholdssted eller helsetilstand oppgis?

Dersom den psykisk syke har vært utsatt for vold eller trusler i nære relasjoner og for eksempel har levd på hemmelig adresse, skal pasientens oppholdssted ikke oppgis.

Med hilsen

Ragnhild Haneborg
kommunalsjef